

מראי מקומות- חולין כ"ז

השוחט

דמה דס"ל לל"ק דצריך לשחוט שנים בעוף, היינו משום הרחקה לעבירה, דלמא לא אתי למיעבד רובא דחד, ודייק רעק"א דס"ל לרש"י דרק לל"ק צריך לשחוט שני סימנים, משום דיש לחוש שמא לא ישחוט רובא דחד, אבל לפי הל"ב, דצריך לשחוט כל סימן א' של העוף, א"כ לא מסתבר שיהי' צריך גם לשחוט ב' סימנים, כיון שאין מקום לחוש. וע"ע ברש"ש, שהק' לרש"י, דהא אי' בתוס' לעיל (כא: ד"ה ואינו), דאין שייך לגזור שלא יחתוך רובא א"כ יש מקום לחוש שלא יהי' רוצה לחתוך כולו, אבל היכא דאין צד חסרון אם יחתוך כולו, א"כ מה לנו לחוש שלא יחתוך רובא. וודאי לגזור כ"כ שצריך לשחוט שתיים אטו חד, ודאי לא מסתבר לגזור. ולכן פי' הרש"ש באו"א, דהגזירה הוא שנים אטו בהמה. והוסיף דמה דדין לכתחלה לשחוט רובו, היינו כדי שיצא הדם יפה.

(ג) **וקרא למאי אתא, דלא לשויי גיסטרא-פרש"י**, שלא יחתוך כל המפרקת לשנים, דהכי משמע, חטהו, הוצא את דמו ותו לא, וכו'. וע' במרדכי (תרב) שהביא מש"כ רש"י, וכ' דאינו מסתבר לומר כן, שיש איזה איסור לחתוך המפרקת, דכיון ששחט הסימנים, אם יחתוך אח"כ המפרקת, מאי איכפת לן. והביא מהראב"ה דס"ל בדעת רש"י דבאמת אסור לחתוך המפרקת אח"כ, ועי"ז פוסל השחיטה. אבל המהר"ם מרוטנברג ס"ל דכוונת רש"י "ותו לא", היינו דשוב אין צריך יותר, ולא שיש איסור בדבר. וע' בט"ז (יו"ד כ"ד, ב') שהביא מהרשב"א (תורת הבית ב', א', כב.) דטעם דלא לשבור המפרקת הוא משום שחותכין רק הסימנים, שהוא מקום שזב הדם, אבל אם שובר המפרקת קודם שתצא נפשה, מבליע דם באיברים, ואסור. ותמה עליו הט"ז, דשי' הרשב"א גופי' הוא דכל איסור במבליע דם באיברים הוא לאוכלה חי, אבל שפיר מותר ע"י מליח, וצ"ע.

(ד) **הכא כתיבא אסיפה דידהו במקום שחיטה דאחרני- הק' הרשב"א**, מנלן דחגבים לאו

(א) **איבעית אימא אחד בעוף ואיבעית אימא ארובו של א' כמוהו- ע' ברמב"ן שכ' דאפשר** דדין זה דלכתחלה צריך יותר מרוב א' בעוף, ויותר מרוב שנים בבהמה, אי"ז אלא מדרבנן, דמדאורייתא לא מפליג בין לכתחלה לבדיעבד, אלא מדרבנן, וגזירה הוא שמא לא יעשה אלא פלגא, ולכן גזרו לעשות כל הסימנים. וע' בפרי מגדים (יו"ד כ"א, מ"ז א') שהאריך בזה, וכ' דמשמע מדברי הרמב"ם (שחיטה א', ט', ע"פ פי' הכסף משנה) דהדין דצריך רוב שנים בעוף, הוא דין דאורייתא, והדין דצריך כל הסימן (בין א' בעוף, בין ב' בבהמה), הוא דין מדרבנן. ובשי' רש"י כ' להיפוך, שהרי בסוגיין כ' רש"י דרבנן הצריכו ב' סימנים בעוף לכתחלה, ומפורש דהוי דרבנן. אולם ברש"י לעיל (כא: ד"ה ואינו) משמע דדין דלכתחלה יש לשחוט כל הסימן הוא דין דאורייתא. עוד הביא דמהרשב"א והר"ן משמע דב' דינים אלו מדרבנן הם, ומדאורייתא ברוב סימן בעוף סגי.

(ב) **איבעית אימא אחד בעוף ואיבעית אימא ארובו של א' כמוהו- ע' בפרי מגדים (יו"ד כ"א, מ"ז א')** שכ' שיש ג' פירושים בזה. (א) פרי תואר ותבואות שור- לישנא קמא ס"ל דלכתחלה בעינן שנים בעוף, וברוב שנים סגי. והלישנא בתרא ס"ל להיפוך, דלכתחלה צריך לשחוט כל הסימן, אלא דבעוף אין צריך לשחוט יותר מסימן א', אף לכתחלה, ונמצא דיש קולא וחומרא בכל א'. (ב) י"ל ללישנא קמא נמי בעינן כל השנים, ומה דנקט אחד בעוף, היינו משום דניחא ליה לפרש הדין לכתחלה על מה דסמיך ללשון בדיעבד, דבזה בולט שיש אופן לכתחלה לעשותו. אבל הלישנא בתרא ס"ל דבסימן א' סגי, וא"כ נמצא דהוי לישנא בתרא להקל. (ג) לא פליגי הלשונות כלל, רק דזה מפרש דין זה שהוא לכתחלה, וזה מפרש דין אחר לכתחלה. וע' בחי' רעק"א, שהביא מש"כ רש"י, שכ'

(ו) **אין שחיטה לעוף מן התורה - פרש"י דעכ"פ** צריך נחירה בסימנים. וע' באחיצור (ב', ד', ט'), דהביא מה שחקרו האחרונים בדין זה דצריך נחירה בסימנים, האם זה כמו שחיטה, רק דבעוף התיר התורה שהיי', דרסה, וכו', או דאין זה שייך לשחיטה כלל, אלא דהוי היתר אחר לגמרי, ואין שייך לשחיטה כלל. וכ' דלכאור' זה תלוי במח' בבלי וירושלמי אם שייך לומר שיש איסור שחיטת חולין בעזרה בנחירה, דהבבלי (נזיר כח:): ס"ל דשייך דין שחיטת חולין בעזרה במליקה, דהיינו אופן של נחירה, רק דס"ל דלמ"ד דשייך חינוך בנזירות, ע"כ צ"ל דחולין בעזרה לאו דאורייתא. אבל הירושלמי ס"ל דבכלל אין שייך איסור חולין בעזרה במליקה, וא"כ י"ל דבזה פליגי, דהבבלי ס"ל דנחירה בסימנים הוי כמו שחיטה, אבל הירושלמי ס"ל דהיתר חדש הוא לגמרי.

(ז) **ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה, נחירתו זו היא שחיטתו, ליבעי כיסוי - ע' בחי' הגר"ח על הש"ס (אות שע"ח), דדייק** מכאן דאף דמדרבנן אינו ראוי העוף לאכילה, דהא מדרבנן ודאי יש דין שחיטה, מ"מ נחשב ראוי וצריך לכסותו. והק' מכאן על שי' הרמב"ם דס"ל דשחיטת חולין בעזרה לאו דאורייתא, ומ"מ פטור מלכסות מליקת עוף חולין בעזרה, ולמה. ותי' די"ל דסוגיין אתי כמ"ד דשחיטה שאינה ראוי' שמה שחיטה, וא"כ, רק אם יש בה שם נבילה פטור מן הכיסוי, וכיון דאין שחיטה לעוף מן התורה, א"כ אין לה שם נבילה. אבל לדינא, דקיי"ל דשחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה, א"כ י"ל דגם איסור דרבנן נחשב חלות שם בעיקר החפצא, והוי בכלל שחיטה שאינה ראוי', וממילא שפיר פטור מכיסוי.

(ח) **ליבעי כיסוי - פרש"י, דהא כתיבא כיסוי** אנחירה דידי', ומהכ"ת למיפטרי'. וע' בשואל ומשיב (רביעאה, חלק ג', סוף סי' ד'), דלכאור' כל דברי רש"י מיותרים, ומה רוצה בזה. וביאר דהי' שייך להק', דכיון דהתורה אמרה "אשר יאכל", הי' שייך לומר, מהו קו' הגמ' בכלל, הא סכ"ס אינו יכול לאוכלו, כיון דמדרבנן הצריכו שחיטה, וא"כ שפיר לא בעינן כיסוי. וע"ז ביאר רש"י, דכיון דהתורה

בני שחיטה ניהו. והביא מהרמב"ם והבה"ג שהוא משום דכתי' אסף החסיל. וכ' הרשב"א דאינו מחזור, שהרי כאן איננו למדין מהא דכתי' אסיפה בדגים אלא משום דכתיבא אצל שחיטה, אבל בלא"ה לא היינו למדין, ושם אינו אצל שחיטה. ולכן כ' הרשב"א דכיון דלא כתיב שום איסור בלא שחיטה אצל חגבים, ממילא אמרי' דמותר הוא, שהרי מותר הוא עד שהתורה אסרו. ומה דהגמ' כאן שואל דגם גופייהו מנ"ל, היינו משום דכתיבי גבי הצאן ובקר וחי', דבעו שחיטה, משום דאיתקש לפסולי המוקדשין, ועוף נמי, למד"א יש שחיטה לעוף מן התורה, אבל בחגבים, מהכ"ת לומר שיהי' צריך שחיטה. וע"ע בכסף משנה (שחיטה א', ג'), שהק' דאם מעיקרא בעינן מקור דשחיטה ועוף בעינן שחיטה, א"כ למה צריך קרא למעוטי דגים וחגבים. ותי' דמעיקרא הוה ס"ל דדוקא בקר וצאן, דמפורש בהו זביחה, בעו שחיטה, אבל לבתר דגלי לן קרא דבקר וצאן לאו דוקא, קשה לן, נימא דה"ה לכל בעלי חיים, ולכן איצטריך קרא למעוטי דגים וחגבים. וע"ע ברמב"ם שם שכ' דמותר לאכול דגים וחגבים אף בחיים, והק' הכסף משנה דעכ"פ יהיו צריכין אסיפה, אף דמותר לאוכלן חיים, ותי' דדבר זה א"א, דהא לעולם הוי נאסף, עכ"פ כשהוא בפיו, וא"כ אין שייך לומר שיש הקפדה לאוספם מעיקרא.

(ה) **אין שחיטה לעוף מן התורה - פרש"י, אבל** עכ"פ צריך להיות נחירה בהסימנים, אבל אם מתה מאליה או נהרגה שלא בסימנים, אפי' למ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה הוי אסור מן התורה. וע' ברמב"ן דהק' מהגמ' בנזיר דא"י דלמ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה, מותר לכהנים לאכול מן מליקה. ותמה הרמב"ן, הא במליקה אין העוף מתה מן חתיכת סימנין גרידא, אלא משבירת מפרקת וחיתוך הבשר, וא"כ איך מותר לאוכלה, אף למ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה. ותי' דצ"ל דלמ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה, אפשר שמחזיר סימנים לאחורי העורף, ומולק בצפורן ואח"כ חותך שדרה ומפרקת, ואילו למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה, אין שייך בכלל אופן של אכילת מליקה בהיתר.

אמרה הדין כיסוי על נחירה גופא, שהרי זהו האופן של היתר עופות, א"כ אין שייך לומר דהתורה לא קאי על זה, שהרי זהו גופא האופן שבו הוי היתר עופות, ואי"ז דומה לשאר מקומות שהתורה אמרה דין על מה שאינו ראוי, ואמרי' דמה שאינו ראוי מדרבנן ג"כ נכלל בזה, דהא כאן ע"ז גופא הצריכה התורה כיסוי, וא"כ אין שייך לפטורי בזה בשום אופן.